

דבר חן

ספר זכרון

להרה"ח ר' דוב בריש אורטנר ז"ל
נפטר ח"י טבת תשכ"א

ולזו' מרת חנה אורטנר ע"ה
נפטרה ר"ח ניסן תשכ"ב

מהדורה שניה מורחבת
עם הוספות והארות רבות
וספר "פאר משה"

מאת
הרב נתן אורטנר
שנת תשס"ז

מפתח הענינים

מבוא	5
א. הפעולות לעלית האדמו"ר מבעלזא לארץ ישראל	7
ב. בעלזא	113
ג. העיר היבניב	141
ד. המקובל הגה"ק ר' יעקב קאפיל זצוק"ל מליקובא	165
ה. ר' דוב בריש אורטנר ז"ל (פרקי חייו)	179
ו. מדור המשפחה	201
ז. הוספות למהדורה השניה	215
ח. ספר חדש: פאר משה	

מ ב ו א

ספר זה הוא מצבת זכרון להרה"ח ר' **דוב בריש אורטנר** ז"ל. תוכנו מכיל את פרטי חייו, מדותיו, קוים לדמותו וסקירת היקף פעולותיו הענפות למען הכלל והפרט. בשולי ספר זה ניצבת בפנינו דמותו של חסיד בעלזא נלהב אשר במהותו ובהתנהגותו — התגלמה דמות קורנת של יהודי חרדי כפי שזו השתקפה בדור שלפני השואה.

„בשעת פטירתו של אדם, אין מלויים לו לאדם, לא כסף ולא אבנים טובות ומרגליות, אלא תורה ומעשים טובים בלבד, שנאמר בהתהלכך תנחה אותך בשכבך תשמור עליך והקיצות היא תשיחך“ (אבות פ"ו מ"ט). זכה ר' דוב בריש אורטנר ובשעת פטירתו לווהו תורה ומעשים טובים, מעשי צדקה וחסד וחזוק למוד התורה, אשר זכרם לא סף מלב קרוביו, ידידיו ומוקיריו.

כ"ק מרן מוהרי"ד זצ"ל מבעלזא אמר דאיתא בקדמונים דאף דאין מעשה וחשבון בשאול, ואדם זוכה בעוה"ב רק כפי המצוות ומעש"ט שעשה בעולם הזה, מ"מ האב המשפיע לבנו תורה ויר"ש וכן הרב לתלמידו, מתעלים אף בעולם העליון יותר ויותר ע"י למוד התורה ומעש"ט שבניו ותלמידיו עושים בעוה"ז, עכלה"ק. הרי שאדם אף בהיותו בעולם האמת מתעלה יותר ושכרו גדל אם בעטיו מקיימים בני אנוש מעשים טובים בעלמא הדין. יש, איפוא, בהעלאת זכרון מעשיו הטובים והברוכים של המנוח, משום תועלת רבה הן לנפטר אם כתוצאה מכך ילמדו ממעשיו, והן יבלח"ט לחיים עמנו, משפחתו ומכיריו, ששכרם ודאי מובטח אם יפלסו להם ע"י כך נתיב דומה בחייהם.

ר' בריש אורטנר ז"ל השאיר בעזבונו ארכיון עשיר, גדול הכמות ורב האיכות, אותו טפח בשקדנות. מימצאיו שופעים אור על חלק ניכר מפעולותיו עלי חלד בד בבד עם הארתה של התקופה בה חי

כך? "אם יש לי את הזכות — השיב מרן למחותנו — להקדים ולומר גוט שאבעס
לנכד משרנובלאי, האם אוותר על זאת?
*

ר' מרדכי רינגל נ"י מספר כי בעת אשר השיא כ"ק מרן מוהרי"ד את אחד
מבניו, התקיים דיון בחדרו על השאלה אילו תוארים לכתוב על מרן ועל מחותנו.

תמונה מימי מלחמת העולם הראשונה (במונקץ, אונגריה)

(מימין לשמאל) הרה"צ ר' מרדכי רוקח זצ"ל, אב"ד בילגוריי (בנו של כ"ק מרן
מוהרי"ד זצ"ל מבעלזא) הרה"צ ר' יצחק נחום הי"ד, אב"ד רוה-רוסקה (חתן כ"ק
מרן מוהרי"ד) הרה"צ ר' יהושע רוקח הי"ד, האדמו"ר מירוסלב (בנו של כ"ק מרן
מוהרי"ד) הרה"צ ר' ישעי' זישא טברסקי הי"ד (חתן כ"ק מרן מוהר"א זצ"ל)

ומרן מוהרי"ד צוה לכתוב ליד שמו את התואר הצדיק המפורסם ואילו למחותנו
אמר לתת את התואר הצדיק בלבד. בראותו את סימני התמיהה שנראו על
פני הנוכחים, הסביר מרן את הענין: „אני רק מפורסם כצדיק, אבל מחותני
באמת צדיק“.

באחד מבקוריו של כ"ק מרן מוהרי"ד בהיבניב — סיפר ר' בריש — נתגלגלה שיחה

בקור נסיך יוני בן דודו של מלך אנגליה אצל האדמו"ר מבעלזא

בראש השנה תרצ"ז

(תרגום מהעתון גייער מארגען, לעמבערגר טאגבלאט, מיום ה' תשרי תרצ"ז)

ביום א' של ראש השנה תרצ"ז הגיעו לבעלזא אורחים רמי מעלה מזרע המלוכה האנגלי. בקור מעין זה ביום טוב היה בו מן החדוש בבעלזא.

מיד עם קבלתה של הידיעה הטלפונית על דבר בואו של הנסיך היוני פטר בן דודו של המלך האנגלי, גברה ההתענינות בעיר וקהל רב החל לזרום בכיוון לבית האדמו"ר. הרבי החיש את גמר התפלה. מעונו של האדמו"ר קושט בצורה נאה לכבודם של האורחים החשובים. למטרה זו הוכנו יינות משובחים, ליקרים, פירות, עוגות. כן הודלקו מגורות כסף נהדרים.

ב-4.30 אחה"צ הגיעה לעיר מכונית פאר הדורה ובה ישבו האורחים. עם התקרבותה של המכונית ל"חצר", יצא האדמו"ר לקראתם וקדםם בברכה. הנסיך השיב בלחיצת יד לבבית והציג את מלויו בפני האדמו"ר.

עם כניסתם של האורחים למעונו של הרבי, נפתחה ביניהם שיחה שהתנהלה בשפה הגרמנית. האדמו"ר תאר לפני הנסיך את מצבו הקשה של עם ישראל בעולם ובמיוחד התעכב על המאורעות האחרונים בארץ ישראל ובגרמניה. הנסיך השיב שהממשלה האנגלית עושה מצדה כל מה שביכלתה ומשקיעה מאמצים רבים לחסול הטרור בא"י, בהוסיפו שהוא אישית מעונין שבא"י ישרו שלום ושלוח. האדמו"ר בקשו פעם נוספת לגלות שימת לב מיוחדת לנעשה בארץ.

בהמשך השיחה נתבקש הנסיך להסביר מה הגיעו לבקר בבלזא נוסף לבקורו בורשא, לבוב וקרקוב, הוא השיב שקרא בספר אחד על ה"חצר" בבעלזא ובעקבות זה החליט שבנסיעתו סביב העולם יסור ג"כ לבעלזא כדי לקבל ברכת האדמו"ר. האדמו"ר הודה לאורחים על הבקור ובקש את הנסיך להעביר בשמו את תודתו למלך אנגליה על פעולותיו למגורו של הטרור נגד היהודים בא"י.

בתום הבקור נתבקשו האורחים לערוך בקור גם אצל הרבנית הישישה של האדמו"ר מוהרי"ד זצ"ל. גם שם הביעו האורחים את ספוקם מקבלת הפנים היפה שזכו להם. נושא השיחה היה אף כאן על המצב הנוכחי בא"י וגם על מועדי ישראל ומנהגייהם.

בעת הבקור אצל הרבנית, נמסר לנסיך על בקור חוזר של האדמו"ר. הוא יצא מיד לקראתו. לאחר שהביע את תודתו על הכבוד הגדול שזכה בכך, הוסיף